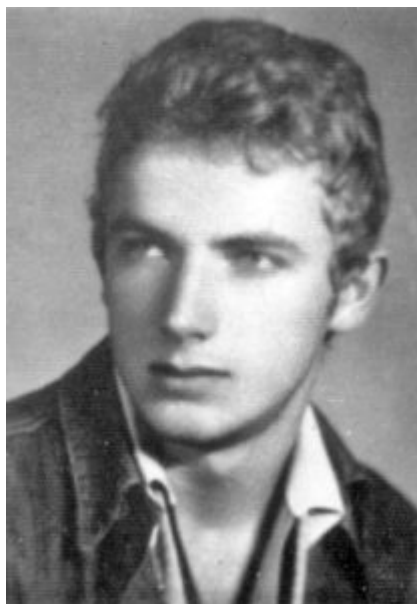
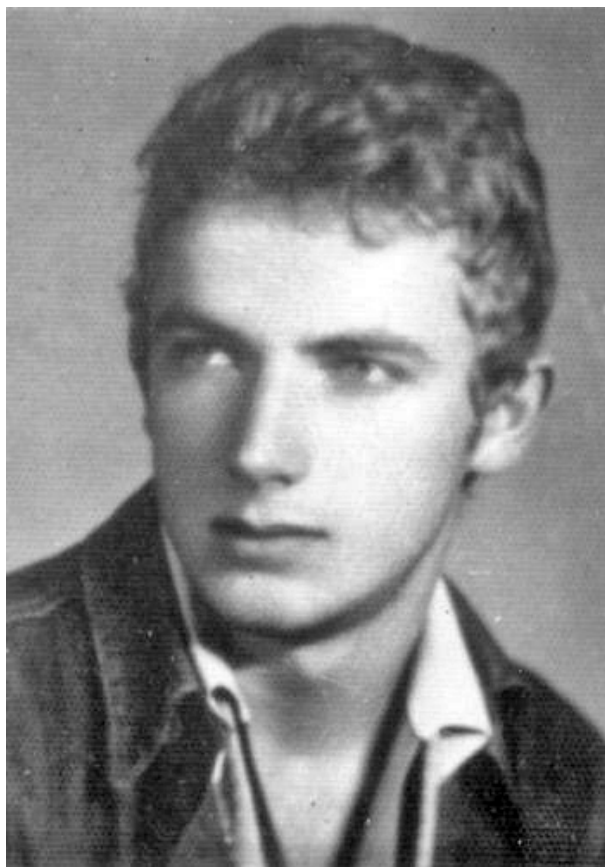

Artystyczny zgierz

Autorstwa Nieznany -
From:
(<http://tnn.pl/ikonopis.php?idz=5312>,
<http://lubelskie.regiope dia.pl/zdjecie/edward-stachura-51015>),
Domena publiczna,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=19857290>

Trasa:

Plac Kilińskiego i Edward Stachura

MOK - Młodzieżowy Ośrodek Kultury

Park Kulturowy Miasto Tkaczy

Dom Pod Lwami - Muzeum Miasta Zgierza

Park Miejski im. Tadeusza Kościuszki

Marek Szwarc (1892 - 1958) malarz, rzeźbiarz

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna - Dom Rabina

Dom Kultury SEM

Jakub Kahan ((1881 Słuck - 1960) Poeta, dramaturg, krytyk literatury hebrajskiej oraz tłumacz

Artystyczny zgierz

Ichhak Kacenelson (1886-1944) żydowski poeta i dramaturg

Władysław Rząd (1910-1992) – malarz, grafik i rzeźbiarz

Jerzy Wieczorek (1922-1991) – zapalony kronikarz miasta i lokalny patriota

prof. Leszek Różga (1924-2015) – grafik, rysownik i malarz, profesor zwyczajny sztuk pięknych

Plac Kilińskiego i Edward Stachura

Spacer spod znaku kultury i sztuki zaczynamy na placu Kilińskiego. Jest to miejsce szczególne dla Zgierza, tętniące serce Nowego Miasta, jednak patrząc pod kątem trasy artystycznej, interesuje nas w nim Edward Stachura. Można by pomyśleć: „co takiego Stachura mógłby robić w Zgierzu?”...

„...gdzie się szukać, to znaczy jak doprowadzić do tego, żeby stanęli naprzeciw siebie; wtedy już by się można, myślę, rozpoznać łatwo, ale doprowadzić tych ludzi do jednego miejsca, o jednym czasie, ludzi sobie nieznajomych, ale tej samej konstelacji, i myślę sobie, paląc papierosa i siedząc na ławce na pętli tramwaju nr 45 w Zgierzu, myślę sobie, że to miejsce to by mogło być jednym z takich miejsc zbornych”.

Edward Stachura – Fabula rasa. Z wypowiedzi rozproszonych.

Wspominając Stachurę w owym punkcie zbornym, nie sposób zapomnieć o „Stachuriadzie”, czyli konkursie poetyckim, składającym się z Turniejów Jednego Wiersza i Piosenki Poetyckiej, a odbywającym się corocznie w trzeci weekend listopada w Miejskim Ośrodku Kultury. Całe wydarzenie rozpoczyna się także na placu Kilińskiego, gdzie odbywa się happening teatralny, po którym uczestnicy udają się do MOK-u i rywalizują o miano najlepszego w konkursie.

MOK - Młodzieżowy Ośrodek Kultury, ul. Mielczarskiego 1

Podążając ul. Długą na wschód, po chwili dotrzemy do siedziby Młodzieżowego Ośrodka Kultury (ul. Długa 42). Jest on miejscem edukacji dzieci i młodzieży, odbywają się tu zajęcia taneczne, muzyczne, plastyczne, teatralne oraz językowe, a także spotykają się w nim artyści należący do Teatru Ulicznego „FeniX”, ubarwiającego miejskie imprezy choćby pokazami tańca z ogniem. Jednakże wielu osobom MDK kojarzy się jednoznacznie z Ogólnopolskim Festiwalem Muzyki Rockowej „Zderzak”, który przez lata gromadził sporą publiczność ciekawą piosenek prezentowanych przez, jak to najczęściej bywało, młode zespoły z całej Polski.

Czas ruszać dalej. Po lewej stronie mijamy księgarnię Pan Tadeusz, działającą

Artystyczny zgierz

w tym samym miejscu już od 1991 roku, aby następnie skręcić w lewo w ulicę Mielczarskiego i po kilkuset metrach dojść do terenu Miejskiego Ośrodka Kultury. Poza działalnością edukacyjną MOK na stałe wrósł już w panoramę artystyczną Zgierza za sprawą sztandarowych ogólnopolskich przedsięwzięć: wspomnianej już „Stachuriady”, jesiennych spotkań teatralnych „Słodkobłąkity”, festiwalu gitary basowej „Graj(mi)dół” czy przeglądu kina amatorskiego „Ogień w Głowie”. Przy Miejskim Ośrodku Kultury działa także obchodzący niedawno swoje 50-lecie Zespół Pieśni i Tańca „Boruta” oraz teatry Art.51 i Orfa, oba zasłużone na scenie dramatycznej miasta i z sukcesami występujące na deskach poza granicami Zgierza i Polski. Do tego wszystkiego należy dodać, że w MOK-u od 2008 roku corocznie wydawana jest płyta MuZgi (Muzyczny Zgierz) z przeglądem twórczości zgierskich i zaprzyjaźnionych z miastem zespołów. Zajrzyjcie do ośrodka i spytajcie, czy znajdzie się dla was kopia!

Budynek Miejskiego Ośrodka Kultury to miejsce odwiedzane także przez fanów dobrych koncertów i świetnego piwa, a wszystko to za sprawą klubu AgRafka działającego drzwi w drzwi z MOK-iem. Na scenie AgRafki wystąpili do tej pory m.in. Farben Lehre, Czesław Śpiewa, Pogodno, Kaliber 44, Tymon Tymański & The Transistors czy Koniec Świata.

Wychodząc z terenu Miejskiego Ośrodka Kultury, kierujemy się z powrotem w stronę skrzyżowania ulic Mielczarskiego i Rembowskiego, aby skręcić w tę drugą, a następnie podążamy ok. 50 metrów i odwracamy się na pięcie, aby rzucić okiem na okazały mural po prawej stronie na szczytowej ścianie budynku przy

ul. Rembowskiego 23. Powstał on w 2013 roku w ramach projektu Wolne Muzeum Sztuk Ulicznych koordynowanego przez stowarzyszenie Tkalnia we współpracy z kolektywem Massmix.

Kilkadziesiąt metrów dalej, w odrestaurowanym domu tkaczy, swoją siedzibę ma Centrum Kultury Dziecka, filia Miejskiego Ośrodka Kultury. Odbývają się tu m.in. warsztaty stolarskie i ceramiczne dla dzieci i dorosłych, Bajkobrania (cykl spotkań z teatrem), ćwiczenia jogi czy zajęcia taneczne.

Park Kulturowy Miasto Tkaczy, u. Rembowskiego 1

Po przejściu skrzyżowania z ul. 1 Maja wchodzimy na część ul. Rembowskiego, w której obrębie zaczyna się tzw. Miasto Tkaczy. Pojawiają się kocie łby, a w odległości kilkuset metrów widać już domy tkackie z XIX w. Należy pamiętać,

Artystyczny zgierz

że ten fragment Zgierza jest unikatowym na skalę europejską zespołem i założeniem urbanistycznym. Znajduje się tu Centrum Konserwacji Drewna, które prowadziło renowację mebli stanowiących wyposażenie m.in. Belwederu, oraz Dom Turysty, w którym obejrzyć można wystawę lalek „Dziecięcy świat — zabawki z dawnych lat”, a działająca przy nim galeria sztuki organizuje różnorodne wystawy i przeglądy prac.

Patrząc w kierunku ul. Narutowicza, po lewej stronie na wysokości budynku przy ul. Rembowskiego 3 (bliżej ul. Długiej) znajdują się dwa pasażer aktorów związanych z miastem – Władka (Władysław) Sheybala i Macieja Kozłowski. W tym miejscu planowane jest w przyszłości, po odrestaurowaniu budynku dawnego młyna, nowe centrum kulturalne miasta.

Dom Pod Lwami - Muzeum Miasta Zgierza, ul. Dąbrowskiego 21

Na skrzyżowaniu ulic Rembowskiego i Narutowicza skręcamy w prawo i kierujemy się w stronę ul. Dąbrowskiego. Naszym oczom już po chwili ukazuje się jeden z najbardziej rozpoznawalnych budynków w Zgierzu — Dom pod Lwami (od 1979 r. siedziba Muzeum Miasta Zgierza). Został on wybudowany w 1828 roku przez postrzygacza Carla Müllera, a jeśli zadrzemy głowę, stojąc naprzeciw budynku, ujrzymy nożyce postrzygackie, a także wspomniane już postacie lwów. Placówka corocznie bierze udział w Nocy Muzeów, w ramach której prezentowane są także Zgierskie Sagi Artystyczne (zbiory prac utalentowanych artystycznie zgierskich rodzin), a przede wszystkim organizuje wystawy stałe, jak i czasowe. Wśród wystaw stałych znajduje się „Kruszówka — wnętrza mieszczańskie z przełomu XIX i XX w.”, gdzie zobaczyć można kompletne umeblowanie i wyposażenie kamienicy, należącej od końca XIX w. do 1927 r. do zgierskiej rodziny Małgorzaty i Juliana Krusche.

Park Miejski im. Tadeusza Kościuszki

Dalej nasza trasa wiedzie ulicą Dąbrowskiego w kierunku południowo-zachodnim aż do skrzyżowania z ul. Parkową po prawej stronie - uliczką prowadzącą, jak sama nazwa wskazuje, do parku. Na murze po lewej stronie nadal widoczne są prace z zakresu street artu, niektóre z nich niestety zniszczone przez wandalów, a przy końcu alejki znajduje się utrzymany w niebieskiej kolorystyce mural powstały przy okazji projektu Wielokulturowy Zgierz. Skoro już zajrzeliśmy do parku, warto okrążyć go w poszukiwaniu rzeźb z odbywającego się w minionych latach pleneru rzeźb drewnianych. Nic się nie martwcie, są na tyle

Artystyczny zgierz

duże, że nie sposób ich przeoczyć!

Opuszczamy miejską oazę zieleni w centrum miasta, aby udać się w kierunku ulicy Długiej. W tym celu, po przejściu pasażu płk Kuklińskiego, kierujemy się w lewo i mając po naszej prawej stronie najpierw ul. Piątkowską, a następnie al. Armii Krajowej, zmierzamy prosto do początku głównej ulicy Zgierza. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na dużych rozmiarów żółto-czarny mural na szczytowej ścianie kamienicy. Przedstawia on trzy zgierskie świątynie – synagogę, kościół ewangelicko-augsburski oraz kościół katolicki pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej. Niestety, jest to jedyna okazja do zobaczenia dwóch z nich, w powojennym Zgierzu ostała się jedynie świątynia katolicka.

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna - Dom Rabina, ul. Łódzka 5

Po przejściu całej uliczki mijamy po prawej stronie restaurację McDonald's i przechodzimy po pasach w kierunku widocznego stąd niewielkiego, parterowego budynku Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej przy ul. Łódzkiej 4. Został on wybudowany jako dom dla rabina społeczności żydowskiej – weszliśmy w tym momencie w obręb dawnej dzielnicy wyznawców judaizmu. MPBP jest nie tylko główną zgierską księżnicą, ale organizuje także życie kulturalne miasta, goszcząc u siebie wystawy prac artystycznych, spotkania z podróżnikami czy wieczory poświęcone muzyce z dawnych lat.

Dom Kultury SEM, ul. Parzęczewska 21

Ostatnim punktem na trasie naszej wycieczki o tematyce artystycznej jest Spółdzielczy Dom Kultury SEM, położony u zbiegu ulic Parzęczewskiej i Gałczyńskiego. Aby do niego dojść, kierujemy się pod górę ul. ks. Piotra Skargi, mijamy po lewej stronie cmentarz i po kilkuset metrach także po lewej stronie ukaże nam się budynek domu kultury. Jest on miejscem spotkań młodzieży, koła szachowego i klubu gobelinarzy, a przede wszystkim odbywają się tu zajęcia taneczne. Z tym ostatnim wiążą się także organizowane przez SDK SEM coroczne ogólnopolskie spotkania zespołów tanecznych Drgania Przestrzeni w zgierskiej hali MOSiR-u.

Marek Szwarc (1892 - 1958) malarz, rzeźbiarz

Następnym punktem na naszej trasie będzie niewielka uliczka odchodząca od ul. Długiej w prawo, patrząc w kierunku Nowego Miasta, na samym środku Dołka, jak mówią na tę część ulicy zgierzanie. Jej patronem jest Marek Szwarc, znakomity rzeźbiarz pochodzenia żydowskiego. Urodził się w 1892 r. w

Artystyczny zgierz

Zgierzu. W 1911 podjął studia na paryskiej Ecole des Beaux Art i kontynuował je do 1914 r. W Paryżu poznał m.in. Marca Chagalla i Moïse'a Kislinga. W tym okresie rzeźbił głównie w glinie, a w 1913 roku wystawił na Salonie Jesiennym swoją pierwsze duże dzieło – Ewę. W 1914 r. wrócił do Polski, aby pozostać w kraju przez całą I wojnę światową. W późniejszych latach jego styl wyewoluował z impresjonizmu w stronę tzw. Ecole de Paris. W jego pracach często pojawiały się motywy biblijne i z Nowego Testamentu (w 1919 r. roku przeszedł na katolicyzm). Po wybuchu II wojny światowej w 1939 roku wstąpił na ochotnika do polskiej armii, formowanej we Francji po niemieckiej inwazji na Polskę. Po wojnie poświęcił się rzeźbie w drewnie i kamieniu oraz odlewach w brązie. Zmarł w 1958 r.

Jakub Kahan (1881 Słuck - 1960) Poeta, dramaturg, krytyk literatury hebrajskiej oraz tłumacz.

Spod biblioteki już tylko kilka kroków do starszego ze zgierskich placów – placu Jana Pawła II (dawniej Starego Rynku), przy którym, tuż obok apteki, stoi dom poety i dramaturga pochodzenia żydowskiego Jakuba Kahana. Zajmował się krytyką literacką, tłumaczeniami. Wydawał też czasopismo literackie. Wykładał średniowieczną nowożytną literaturę hebrajską w Instytucie Nauk Judaistycznych w Warszawie (jako docent). W 1934 wyemigrował do Palestyny, gdzie m.in. wydawał czasopismo „Kneset”. Był również znanym tłumaczem; przetłumaczył na język hebrajski m.in. cz. I Fausta W.Goethego, Ifigenię w Taurydzie Eurypidesa i Jerozolimę wyzwoloną T. Tassa.

Icchak Kacenelson (1886-1944) żydowski poeta i dramaturg tworzący w języku jidysz i hebrajskim, pedagog, tłumacz.

Drugim poetą związanym przez pewien czas ze Zgierzem był Icchak Kacenelson, zmarły w Auschwitz syn dyrektora chederu (szkoły żydowskiej o charakterze religijnym) Jakuba Kacenelson (który uczył także Kahana). Pisał utwory poetyckie i prozatorskie dla dzieci. Wiele jego wierszy, opatrzonych muzyką, weszło

do kanonu żydowskich pieśni ludowych i dziecięcych. Tłumaczył na język hebrajski m.in. utwory Heinego

Przed I wojną światową, razem z Szoszaną Feinstein, prowadził freblówkę, a potem także hebrajską szkołę powszechną. Założył świeckie I Gimnazjum Hebrajskie w Łodzi i w okresie międzywojennym kierował nim. Interesował się też teatrem hebrajskim, dla którego napisał wiele utworów, m.in. poemat

Artystyczny zgierz

sceniczny Ha-Nawi (hebr., Prorok, 1922). W 1907 roku próbował założyć stałą scenę hebrajską. Od 1928 roku – wraz z Icchakiem Lewim – kierował Hebrajskim Studium Dramatycznym Łodzi.

Zaśpiewaj, lekką, pustą harfę weź do ręki,
Niech serca zboląłego ton żałobny wyda,
Ciężko połów swe palce na jej strunach cienkich,
Zaśpiewaj o ostatnich Europy Żydach.

[...]

Icchak Kacnelson – Zaśpiewaj

Po drugiej stronie placu, w bramie przy ulicy, wychodzącej z południowo-zachodniego rogu rynku w kierunku najstarszego zgierskiego cmentarza, znajduje się siedziba Towarzystwa Śpiewaczego Lutnia, powstałego i działającego nieprzerwanie od 1907 roku. Chór mieszany TŚ Lutnia występuje z sukcesami na arenie krajowej, współpracuje z chórami z Francji, Niemiec czy Holandii oraz uświetnia swoim udziałem uroczystości miejskie.

Władysław Rząd (1910-1992) – malarz, grafik i rzeźbiarz, zaliczany do nurtu Art Brut i tzw. malarstwa naiwnego. Nie posiadał akademickiego wykształcenia artystycznego. W życiu podejmował się różnych prac: był robotnikiem w tkalni drutu, listonoszem, malarzem ściennym, dekoratorem witryn sklepowych, malarzem szyldów, lakiernikiem, pracował w dekoratorni teatralnej. W swojej twórczości zwrócił się ku deformacji i ekspresji. Brał udział w wielu wystawach międzynarodowych. Obrazy Rzęba znajdują się w zbiorach Muzeum Etnograficznego w Krakowie i Radomiu, Muzeum Miasta Łodzi, Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego.

Jerzy Wieczorek (1922-1991) – zapalony kronikarz miasta i lokalny patriota. W czasie okupacji komendant zgierskich Szarych Szeregów, po wojnie studiował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych (obecnie ASP) w Łodzi. Pracował jako projektant wzornictwa przemysłowego, plastyk-scenograf, a także był jednym z założycieli „Cepelii” oraz jednym z współorganizatorów Towarzystwa Przyjaciół Zgierza. Tworzył m.in. Jerzy Wieczorek (1922-1991) – zapalony kronikarz miasta i lokalny patriota n. obrazy, grafiki, rzeźby, prace z zakresu kowalstwa artystycznego.

prof. Leszek Różga (1924-2015) – grafik, rysownik i malarz, profesor

Artystyczny zgierz

zwyczajny sztuk pięknych. Studia odbył w latach 1948-1954 w łódzkiej Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych (obecnie ASP). Oprócz malarstwa i grafiki zajmował się także projektowaniem graficznym i malarstwem ściennym. Swoje prace prezentował na wielu wystawach indywidualnych i zbiorowych, a znajdują się one w zbiorach m.in. Muzeum Miasta Zgierza, Biblioteki Narodowej w Warszawie czy Muzeum Sztuki w Łodzi.